

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****YILDIZ CİNGÖZ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2019/16011
Karar Tarihi : 19/1/2022

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Basri BAĞCI
Raportör : Volkan ÇAKMAK
Başvurucu : Yıldız CİNGÖZ
Vekili : Av. Süleyman AKINCI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; inşaat alanında yüksekten düşme suretiyle meydana gelen, sağlık kurumunda tedavi sürecini takiben de ölümle sonuçlanan kaza sonrası sağlık kurumuna sevkin kasıtlı olarak geç gerçekleştirilmesi ve suçun niteliğini değiştiren bu hususun soruşturma sürecinde dikkate alınmamış olması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/5/2019 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyone başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun eşi olan H.C., Kayseri'de bulunan özel bir elektrik firmasına ait binanın inşaatında inşaat işçisi (beton kalıp işçisi) olarak çalışmakta iken 8/7/2015 tarihinde yapının yüksek bir noktasından düşerek yaralanmıştır. İnşaatı çalışan ve yüksekten düşmenin yaşandığı sırada olay yerinde bulunan diğer işçilerin beyanına göre kaza saat 16.00 civarında meydana gelmiştir.

9. İşçiler tarafından 112 Acil Servis ekibine haber verilmiş ve yine işçilerin beyanına göre Acil Servis ambulansı 2-5 dakikalık bir süre içinde olay yerine intikal etmiştir.

10. H.C., Kayseri'de bulunan özel bir hastaneye kaldırılmıştır. Hastanede görev yapan Dr. F.Y. tarafından imzalanan tutanak uyarınca H.C. saat 17.02'de Acil Servise getirilmiştir.

11. Hastaneye getirildiğinde *arrest* (solunum/dolaşım durması) durumunda olan ve acil müdahale ile hayata döndürülen ancak hayati tehlikesi devam eden H.C. şuuru kapalı olarak yoğun bakımda tedavi altına alınmıştır. H.C., hastane bünyesinde tedavisi devam etmekte iken 5/9/2015 tarihinde hayatını kaybetmiştir. H.C.nin vefat ettiği gün yapılan otopsisı sonucu düzenlenen raporda ölümün "*yüksekten düşmekle oluşması mümkün genel beden travmasına bağlı kafatası, skapula, radius ve çok sayıda kaburga kırığı ile birlikte beyin kanaması, beyin doku harabiyeti ve gelişen tıbbi komplikasyonları sonucu gerçekleştiği*" ifade edilmiştir.

12. İş kazasının yaşandığı 8/7/2015 tarihinde, Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığının (Başsavcılık) talimatı ile emniyet birimleri olay yerine intikal etmiş ve Olay Yeri İnceleme Tutanağı düzenlenerek olay yerinde bulunan işçilerin bilgi veren sıfatıyla ifadelerine başvurulmuştur. Ayrıca inşaatı yapan yüklenici firmanın sahibi M.C. ile inşaatın proje müellifi olan ve projeye uygunluk denetimini üstlenen A.T.G.nin şüpheli sıfatıyla, başvurunun da şikâyetçi olarak ifadeleri alınmıştır.

13. Olayın hemen akabinde bilgi sahibi sıfatıyla ifadelerine başvurulanan işçiler A.S., Ş.G., M.K. ve T.K. ifadelerinde ortak olarak "*H.C. ile inşaatı bir süredir birlikte çalıştıklarını, olay günü 08:00 sıralarında işe başladıklarını, ikinci katın kolonlarının ipe alınarak beton kalıplarını sabitleme işlemi yaptıkları esnada saat 16:00 civarında H.C.nin dengesini kaybederek beton taş zemin üzerine düştüğünü, H.C.nin yanına gittiklerinde kafasının sol tarafının içine çökmüş ve ağızından burnundan kan gelir vaziyette olduğunu gördüklerini, 112 acil servisin arandığını, acil servis ekibinin 2-5 dakika bir süre zarfında olay yerine geldiğini, acil servis ekibinin özel bir hastaneye gideceklerini söylediğini, inşaat alanında file bulunmadığını, inşaat alanında bulunmasına karşın işçilerde emniyet kemeri takılı olmadığını*" beyan etmiştir.

14. Olay günü şüpheli sıfatıyla ifadesi alınan inşaatı yapan firmanın sahibi M.C. "*inşaatı sık sık geldiğini, işçileri gerekli güvenlik ekipmanını kullanmaları konusunda sürekli olarak uyardığını, inşaat alanında uyarı ve ikaz levhalarının bulunduğunu, olay günü inşaatı uğramadığını, kusurunun olmadığını düşündüğünü ve uzlaşmayı kabul ettiğini*" beyan etmiştir. Şüpheli sıfatıyla ifadesi alınan inşaatın proje müellifi olan ve projeye uygunluk denetimini üstlenen A.T.G. 15/7/2015 tarihli beyanında "*kendisinin işçilerle/olayla ilgisinin bulunmadığını, sorunluluğun müteahhit firmaya ait olduğunu, kendisinin sadece yürütülen inşaatın projeye uygunluğunu denetlediğini*" belirtmiştir.

15. Başvurucu 21/7/2015 tarihli şikâyet beyanında özetle eşinin taşeron işçisi olarak çalıştığını, eşinin sigortalı çalışıp çalışmadığını bilmediğini, eşinin düşüp hastaneye kaldırıldığını akrabası İ.C.den öğrendiğini, eşini tedavi eden doktorlardan eşinin hastaneye geç getirildiği ve beyninin bu nedenle oksijensiz kaldığı yönünde bilgi aldığını, 112 Acil Servisin geç arandığını ve hastaneye geç ulaşım sağlandığını, şikâyetçi olduğunu ve uzlaşmayı kabul etmediğini beyan etmiştir.

16. 8/7/2015 tarihli ve saat 18.30'da düzenlendiği anlaşılan olay yeri inceleme raporu formunda "yüksekten düşme olarak nitelenen olaydan ekiplerin telsiz anonsu ile haberdar olduğu, olay yerine saat 17:30 da intikal edildiği, inşaatın üst katı ile zemin arasındaki mesafenin 4 metre olduğu, binadan iki metre uzaklıkta üzeri toprakla örtülmüş kırmızı lekelerin bulunduğu belirtilmiş, ayrıca işçilerin ifadelerinden farklı olarak olay saati 16:30 olarak" ifade edilmiştir. Yine olay günü saat 17.50'de polis memurları tarafından tutulduğu anlaşılan tutanakta "inşaatın çevresinde güvenlik filesinin olmadığı, uyarı ve ikaz levhalarının bulunmadığı, işçilerin baret dahil güvenlik ekipmanı kullanmadığı, olay yerini gören güvenlik kamerasının bulunmadığı" kayıt altına alınmıştır. Ayrıca kolluk görevlileri, olayın meydana geldiği çevrede bulunan işyeri ve yapılar da kaza yerini gören kameraların olup olmadığını araştırmıştır. Olay yerini gören herhangi bir kayıt cihazının bulunmadığı muhtelif tarihlerde tutulan tutanaklarla kayıt altına alınmıştır.

17. Melikgazi İlçe Emniyet Müdürlüğü tarafından olaya ilişkin olarak toplanan bilgi ve delillerden oluşan tahkikat evrakı 22/7/2015 tarihinde Başsavcılığa gönderilmiştir. Gönderilen evrakta olay saati 16.30 olarak ifade edilmiştir.

18. Başsavcılık ölümüne neden olan kazada kusuru bulunanların ve kusur oranlarının tespiti amacıyla bilirkişi incelemesi yaptırmıştır. İş sağlığı ve güvenliği uzmanı tarafından yapılan inceleme sonucu düzenlenen 30/7/2015 tarihli raporun sonuç kısmında yüklenici inşaat firması sahibinin kişisel koruyucu malzemeleri temin ederek bu malzemeleri çalışanlara vermediği, gerekli önlemleri almadığı ve uyarılarda bulunmadığı, müteveffanın mesleki yeterlilik belgesi bulunmamakla birlikte tecrübeli bir işçi olduğu ve yaşı itibarıyla da yüksekte baretsiz ve emniyet kemersiz çalışılmaması gerektiğini bilecek durumda olduğu belirtilerek yüklenici inşaat firması sahibi M.C.nin asli kusurlu, inşaatın proje müellifi olan ve projeye uygunluk denetimini üstlenen A.T.G.nin kusursuz, müteveffanın tali kusurlu olduğu ifade edilmiştir.

19. Başsavcılık, M.C. hakkında taksirle ölümüne neden olma suçu isnadıyla 28/1/2016 tarihinde iddianame düzenlemiştir. Başsavcılık ayrıca olay yerinde bulunan diğer işçiler ve A.T.G. hakkında taksirle ölümüne neden olma suçunu işlediklerine dair soruşturmayı gerektirir yeterli delil bulunmadığından 27/1/2016 tarihinde takipsizlik kararı vermiştir.

20. Kayseri 16. Asliye Ceza Mahkemesi 10/2/2016 tarihli kararı ile M.C. hakkında sunulan iddianameyi kabul etmiştir. Yargılama sürecinde Kayseri 16. Asliye Ceza Mahkemesi kapatılmış ve yargılama Kayseri 8. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde devam etmiştir. Mahkeme ölümüne neden olan kazada kusuru bulunanların ve kusur oranlarının tespiti amacıyla bilirkişi incelemesi yaptırmıştır. İnşaat mühendisi, iş güvenliği uzmanı, elektrik-elektronik mühendisi bilirkişilerden teşekkül eden heyet tarafından düzenlenen 23/5/2016 tarihli raporda öncelikle olay iş kazası olarak nitelenmiş ve müteveffaya iş güvenliği ile ilgili eğitim verildiğine, risk değerlendirmesi yapıldığına dair bir belgenin bulunmadığı tespit edilmiştir. Raporun devamında inşaatın file çekilmeden yapılmasından, işçilere koruyucu malzeme temin edilmemesinden ve/veya işçilerin verilen koruyucu malzemeyi kullanıp kullanmadığının denetlenmesinden M.C. nin sorumlu olduğu

belirtilerek M.C.nin asli; müteveffanın ise gerekli önlemleri almadan koruyucu ekipman kullanmadan kalıp -koruyucu önlemler olmadığından işi yapmaktan kaçınabileceği vurgulanmış- işi yaptığı sırada kazaya uğraması nedeniyle tali kusurlu olduğu yönünde görüş bildirilmiştir.

21. Yargılama sürecinde yapılan duruşmalarda tanık olarak dinlenen müteveffanın kardeşi İ.C. beyanında "kazanın kendisine haber verilmesinden sonra olay yerine gittiğini ve olay yeri ile hastane arasında 100-200 metre mesafe bulunduğunu, kendisi olay yerine gittiğinde kardeşinin hastaneye yeni götürülmekte olduğunu" ifade etmiştir. Ayrıca başvuru, katılan sıfatıyla yargı sürecinde yer almış ve vekili aracılığıyla duruşmalarda müteveffanın sigortasının vefat ettikten sonra yapıldığını, kazanın olduğu tarihte ve saatte müteveffanın sigortasının yapılması amacıyla başvuru yapıldığını, bu durumun suçun niteliğinde değişiklik yaratacağını belirterek bu durum gözönünde tutularak ilgili kurumlara müzekkere yazılmasını, suçun niteliğini etkileyecek bu hususun açıklığa kavuşturulmasını talep etmiştir.

22. Mahkeme 28/12/2017 tarihinde M.C.nin taksirle ölüme neden olma suçundan adli para cezası ile tecziyesine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

" ...her ne kadar sanık atılı suç yönüyle bir kusurunun bulunmadığı yönünde savunmalarda bulunmuş ise de alınan bilirkişi raporlarında sanığın asli kusurlu olduğunun tespit edilmesi ve tanıkların beyanları nedeniyle sanık beyanlarına itibar edilmeyerek atılı suçu işlediği, suçun işleniş biçimi, sanığın amaç ve saiki, sanığın taksire dayalı kusur durumu ile meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığı gözetilerek sanığın cezalandırılmasına karar verilmiş ve temel cezada takdiren teşdit uygulanmıştır.

H Ü K Ü M: Yukarıda açıklanan gerekçe ve nedenlerle;

Sanığın, münnet Taksirle Bir Kişinin Ölümüne Neden Olma suçunu işlediği sabit olduğundan... suçun işleniş biçimi, sanığın amaç ve saiki, sanığın taksire dayalı kusur durumu ile meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığı gözetilerek takdiren ve teşdiden ceza tayini ile ... 3 YIL HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

Sanığın duruşma tutanaklarına yansıyan mahkemeye karşı saygılı tutum ve davranışları lehine takdiri indirim nedeni kabul edilerek cezasından ... takdiren 1/6 oranında indirim yapılarak 2 YIL 6 AY PARA CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

...

Sanığa verilen 2 yıl 6 ay süreli hapis cezasının sanığın kişiliği, sosyal ve ekonomik durumu ile suçun işlenmesindeki özellikler dikkate alınarak 1 gün karşılığı olarak takdir edilen 30,00 TL ile çarpılması suretiyle ... 910 gün adli para cezası karşılığı olarak 27.300.00 TL ADLİ PARA CEZASINA ÇEVİRLMESİNE... "

23. Başvuru, hükmü karşı istinaf kanun yoluna başvurmıştır. Dilekçede "kazanın ardından H.C.nin hemen hastaneye kaldırılmadığı, önce sosyal güvenlik kayıtları için giriş yapıldığı, bu durumun olay gününe dair zaman çizelgesinden, olay günü saat 16:57 de yapılan sosyal güvenlik kaydından anlaşıldığı, suçun niteliğinin değiştiği ancak bu hususta araştırma yapılmadan hüküm kurulduğu" ileri sürülmüştür. Başvuru, istinaf dilekçesi ekinde müteveffanın kimlik numarasını içeren, sosyal güvenlik tescil kaydına ilişkin olduğu iddia edilen ve olay günü saat 16.57'de gerçekleştirildiği anlaşılan bir işleme ilişkin belge sunmuştur.

24. İstinaf istemi, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 12. Ceza Dairesi tarafından 13/3/2019 tarihli ilamla reddedilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Viedani kanunun oluştuğu duruşma sürecini yansıtan tutanaklar, belgeler ve gerekçe içeriğine göre mahkemenin kararında usule ve esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığı, delillerde ve işlemlerde herhangi bir eksiklik olmadığı, ispat bakımından değerlendirmenin yerinde olduğu, eylemin doğru olarak nitelendirildiği ve Kanunda öngörülen suç tipine uyduğu, cezanın kanuni bağlamda uygulandığı anlaşıldığından, istinaf başvurusunda bulunan sanık müdafinin cezanın fazla olduğuna, eksik incelemeye, katılan vekilinin ise cezanın az olduğuna ilişkin yerinde görülmeyen istinaf istemlerinin reddi, ancak;

Taksirli suçlar açısından TCK'nın 61/1. maddesinin (g) bendinde yer alan 'amaç ve saiki' gerekçesine dayanılamayacağını gözetilmemesi,

Hukuka aykırı, sanık müdafii ile katılan vekilinin istinaf istemi bu nedenle yerinde görüldüğünden, yeniden yargılama yapılmasını gerektirmeyen bu aykırılık 5271 sayılı CMK'nın 280/1-a. ve 303/1. maddeleri uyarınca düzeltilabilir nitelikte bir yanlışlık olduğundan, sanığa verilen temel cezanın belirlenmesinde gösterilen diğer gerekçeler yasal ve yeterli olmakla, hükmün birinci paragrafından 'amaç ve saiki' ibaresinin çıkarılması, suretiyle düzeltilerek istinaf başvurularının esaslan reddine..."

25. Başvurucu nihai hükmü 9/4/2019 tarihinde tebellüğ etmesinin ardından 9/5/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

26. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Taksirle öldürme" kenar başlıklı 85. maddesi şöyledir:

"(1) Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi iki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

27. 5237 sayılı Kanun'un "Kasten öldürmenin ihmalî davranışla işlenmesi" kenar başlıklı 83. maddesi şöyledir:

"(1) Kişinin yükümlü olduğu belli bir icrai davranışı gerçekleştirmemesi dolayısıyla meydana gelen ölüm neticesinden sorumlu tutulabilmesi için, bu neticenin oluşumuna sebebiyet veren yükümlülük ihmalinin icrai davranışa eşdeğer olması gerekir.

(2) İhmali ve icrai davranışın eşdeğer kabul edilebilmesi için, kişinin;

a) Belli bir icrai davranışta bulunmak hususunda kanuni düzenlemelerden veya sözleşmeden kaynaklanan bir yükümlülüğünün bulunması,

b) Önceden gerçekleştirdiği davranışın başkalarının hayatı ile ilgili olarak tehlikeli bir durum oluşturması

Gerekir.

(3) Belli bir yükümlülüğün ihmali ile ölüme neden olan kişi hakkında, temel ceza olarak, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine onbeş yıldan yirmi yıla kadar, diğer hallerde ise on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunabileceği gibi, cezada indirim de yapılmayabilir."

28. 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun "İşverenin genel yükümlülüğü" kenar başlıklı 4. maddesi şöyledir:

"(1) İşveren, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olup bu çerçevede;

a) Mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapar.

b) İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izler, denetler ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar.

c) Risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır.

ç) Çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önüne alır.

d) Yeterli bilgi ve talimat verilenler dışındaki çalışanların hayati ve özel tehlike bulunan yerlere girmemesi için gerekli tedbirleri alır.

(2) İşyeri dışındaki uzman kişi ve kuruluşlardan hizmet alınması, işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz.

(3) Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği alanındaki yükümlülükleri, işverenin sorumluluklarını etkilemez.

(4) İşveren, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin maliyetini çalışanlara yansıtamaz."

29. Ayrıca ilgili hukuk için çok sayıda karar arasından bkz. *Turan Uytun ve Kevzer Uytun*, B. No: 2013/9461, 15/12/2015, §§ 35-42; *Naziker Onbaşı ve diğerleri* B. No: 2014/18224, 9/5/2018, §§ 25-30; *Dilek Genç ve diğerleri* [GK], B. No: 2014/3944, 1/2/2018, 27-39.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

30. Anayasa Mahkemesinin 19/1/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

31. Başvurucu; eşinin hayatını kaybetmesi ile sonuçlanan kaza sonrasında hastaneye sevkinin hemen yapılmadığını, öncelikle sosyal güvenlik kaydının gerçekleştirilmeye çalışıldığını, eşinin yaralı hâlde yaşamına kastedilircesine olay yerinde bekletildiğini, bu durumun olay yerinin çok yakındaki hastaneye kazadan bir saat sonra giriş yapılmasından ve

kazadan sonra yapılan sosyal güvenlik kaydına ilişkin işlemi gösterir belgeden anlaşıldığını, suçun nevini değiştiren bu husus irdelenmeden ceza soruşturmasının tamamlandığını, etkili soruşturma yapılmadığını, bu konudaki itirazlarının yargı mercilerince dikkate alınmadığını belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

32. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" kenar başlıklı 17. maddesi şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tabi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

Meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır."

33. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ... kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

34. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

35. Başvurucunun şikâyetlerinin özü, üçüncü kişinin eylemi/eylemsizliği sonucu meydana gelen ölüm olayına dair etkili bir soruşturma yapılmamasına ilişkin olduğundan incelemenin Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutu kapsamında yapılması gerekir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

36. Yaşam hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (*T.A. [GK]*, B. No: 2017/32974, 29/9/2021, § 128). Başvurucu, müteveffanın eşi olduğundan somut olayda başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

37. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

38. Devletin yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerinin usule ilişkin yönü, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirmektedir. Usul boyutundaki yükümlülüğün yerine getirilmesindeki amaç, yaşamı etkili ve caydırıcı yaptırımlarla koruma altına almak ile yaşam hakkını koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanabilmesini ve kamu görevlilerinin müdahalesiyle veya onların sorumlulukları altında meydana gelen ya da diğer bireylerin fiilleriyle gerçekleşen ölümler nedeniyle ilgililerin hesap vermelerini sağlamaktır (T.A., § 138; *Aziz Biter ve diğerleri*, B. No: 2015/4603, 19/2/2019, § 58).

39. Ceza soruşturmasının etkili olması için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlayabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmeleri gerekir. Soruşturmada ölüm olayının nedeninin veya sorumlu kişilerin belirlenmesi imkânını zayıflatan bir eksiklik, etkili soruşturma yükümlülüğüne aykırılık oluşturabilir (T.A., § 110). Ceza soruşturmasının fiilen hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturma sürecinin kamu denetimine açık olması, ayrıca her olayda, ölen kişinin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılımlarının sağlanması gerekir (T.A., § 110). Hukuk devletine bağlılığın sağlanması ve hukuka aykırı eylemlere hoşgörü ve teşvik gösterildiği görünümü verilmesinin engellenmesi amacıyla ceza soruşturmasının makul bir özen ve süratle yürütülmesi şarttır (*Salih Akkuş*, B. No: 2012/1017, 18/9/2013, § 30).

40. Doğal olmayan her ölüm olayında olası cezai sorumluluğun tespiti adına soruşturma sonrasında kovuşturma aşamasına geçildiği durumlarda, ilk derece mahkemesi önündeki yargılama aşaması dâhil bütün sürecin de 17. maddenin gereklerine cevap verebilecek nitelikte olması gerekmektedir. Böylece derece mahkemeleri hiçbir durumda mağdur olan kişilerin yaşam hakkına, maddi ve manevi varlığına karşı yapılan saldırıların cezasız bırakılmamasını teminat altına alabilecektir (*Sadık Koçak ve diğerleri*, B. No: 2013/841, 23/1/2014, § 77).

41. Anayasa'nın 17. maddesi başvurularda üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılamak ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklenmez. Bu, bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür (T.A., § 113). Soruşturma yükümlülüğünün sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğü olması, her soruşturmada mağdurların olaylarla ilgili beyanlarıyla bağdaşan bir sonuca varılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Ancak soruşturma kural olarak olayın gerçekleştiği koşulların belirlenmesini ve iddiaların doğru olduğunun kanıtlanması halinde sorumluların tespit edilerek cezalandırılmasını sağlayacak nitelikte olmalıdır (*Doğan Demirhan*, B. No: 2013/3908, 6/1/2016, § 66). Temel anlayış bu yönde olmakla birlikte -her somut olayın şartlarında ayrıca değerlendirilmesi yapılmak koşuluyla- derece mahkemelerinin yaşam hakkına yönelik eylemlerin cezasız kalmalarına imkân vermemeleri de gerekmektedir (*Filiz Aka*, B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 32).

42. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi tarafından ele alınması gereken önemli bir diğer husus da derece mahkemelerinin bu tür olaylara ilişkin yürüttükleri yargılamalarda bir

sonuca varırken Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği seviyede derinlik ve özenle bir inceleme yapıp yapmadıklarını ya da ne ölçüde yaptıklarını değerlendirmektedir. Zira derece mahkemeleri tarafından bu konuda gösterilecek hassasiyet, yürürlükteki yargı sisteminin, daha sonra ortaya çıkabilecek benzer yaşam hakkı ihlallerinin önlenmesinde sahip olduğu önemli rolün zarar görmesine engel olacaktır (*Filiz Aka*, § 32). Bu husus hukuk devletine bağlılığın sağlanması, hukuka aykırı eylemlere hoşgörü ve teşvik gösterildiği görünümü verilmesinin engellenmesi yönünden bir gerekliliktir (*Fahriye Erkek ve diğerleri*, B. No: 2013/4668, 16/9/2015, § 91).

43. Diğer taraftan olayların oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevidir (*Rıfat Bakır ve diğerleri*, B. No: 2013/2782, 11/3/2015, § 68). Anayasa Mahkemesinin ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine doğrudan geçecek şekilde delillerin değerlendirmesini yapmasının veya yürütülmesi gerekli olan soruşturma işlemlerini belirlemesinin söz konusu olamayacağı belirtilmelidir. Başka bir ifadeyle Anayasa Mahkemesinin görevi, bu makamların maddi olaylara ilişkin yaptıkları değerlendirmenin yerine kendi değerlendirmesini koymak değildir (*Hıdır Öztürk ve Dilif Öztürk*, B. No: 2013/7832, 21/4/2016, § 185). Anayasa Mahkemesinin bu husustaki görev ve yetkisi ilgili yargısal sürecin Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının güvencelerinde aranan hususların sağlanıp sağlanmadığının incelemesinden ibarettir.

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

44. Somut olayda özetle beton kalıp işçisi olan H.C. çalıştığı inşaatla yüksekten düşmek suretiyle ciddi şekilde yaralanmış, kaldırıldığı hastanede kazadan yaklaşık iki ay sonra vefat etmiştir.

45. Devletin yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerinin usule ilişkin yönü, meydana gelen ölüm olayının tüm yönleriyle ortaya konulmasını ve sorumluluğun belirlenmesine imkân tanıyan etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirmektedir.

46. Başvuruya konu olaya ilişkin olarak -yukarıda ayrıntılarıyla aktarıldığı üzere- Başsavcılık tarafından soruşturma başlatılarak olay yeri incelenmiş, otopsi yaptırılmış, olaya tanık olanların, şüphelilerin ifadelerine başvurulmuş; kamera kayıtları araştırılmış, bilirkişi incelemesi yaptırılmış ve sürecin sonunda yüklenici inşaat firması sahibi M.C.nin taksirle ölümüne neden olduğu kanaatiyle iddianame hazırlanmıştır. İddianameyi kabul eden Mahkeme olayda kusuru/sorumluluğu bulunanları tespit amacıyla bilirkişi incelemesi yaptırmış ve yargılama süreci sonunda M.C.nin inşaatla gerekli güvenlik önlemlerini almaması sonucu taksirle ölümüne neden olma suçunu işlediği sonucuna ulaşarak hüküm kurmuştur. Karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

47. Başvurucu; ihlal iddiasında bulunurken esas olarak suçun nevini değiştirme ihtimali bulunan hastaneye sevk -sosyal güvenlik kaydının yapılması amacıyla- kasıtlı olarak geç gerçekleştirildiği, ağır yaralı hâlde eşinin bekletildiği yönündeki savın değerlendirilmediğini, bu husus açıklığa kavuşturulmadan ceza yargılaması sürecinin sona erdirildiğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda yaşam hakkına ilişkin usul yükümlülüğüne dair ihlal iddiası belirtilen hususlar çerçevesinde değerlendirilecektir.

48. İş kazası nedeniyle ağır yaralanan ve kaldırıldığı hastanede vefat eden H.C.nin kazanın ardından hastaneye kaldırılma sürecine ilişkin olarak soruşturma ve kovuşturma sürecinde tespit edilen olgular, bilgi ve belgeler, ileri sürülen iddialar takip eden cümlelerde

özetlendiği gibidir. Başvurucu, soruşturmanın henüz başında müşteki sıfatıyla verdiği ifadede, tedavide görev alan doktorlardan aldığını ileri sürdüğü bilgiye dayalı olarak eşinin hastaneye geç ulaştırıldığını, Acil Servisin geç çağrıldığını ileri sürmüştü; söz konusu iddiaları yargılaya süreci boyunca detaylandırarak -kasıtlı geciktirme- istinaf aşaması dâhil ileri sürmeye devam etmiştir. Kolluk görevlileri tarafından olaya ilişkin tutanak ve raporlarda kaza anı 16.30 olarak kayıt altına alınmış ise de inşaatta çalışan ve olaya tanık olan işçiler, kazanın hemen akabinde alınan ifadelerinde olay saatini 16.00 olarak beyan etmiştir. İşçiler ayrıca Acil Servis ambulansının çağrıldıktan çok kısa bir süre sonra -2/5 dakika- olay yerine geldiğini belirtmiştir. Ceza yargılaması sürecinde ifadesine başvurulana İ.C., olay yeri ile hastane arasında yaklaşık 100-200 metre olduğunu, haber verilmesi üzerine kendisinin olay yerine geldiği sırada müteveffanın hastaneye kaldırılmakta olduğunu gördüğünü beyan etmiştir. Diğer taraftan müteveffanın kaldırıldığı hastanenin doktoru tarafından imza edilen tutanağa göre H.C. saat 17.02'de hastaneye getirilmiştir. Başvurucu tarafından istinaf aşamasında sunulan belgeye göre H.C.'nin sosyal güvenlik kaydı olay günü saat 16.57'de gerçekleştirilmiştir. Söz konusu deliller/tespitler/iddialar (ifade, tutanak vb.) dikkate alındığında saat 16.00'da iş kazası geçiren H.C., oldukça kısa sürede olay yerine gelen ambulansa ve 100-200 metre mesafede bulunan hastaneye rağmen bir saat gibi bir süre sonra hastaneye götürülebilmektedir.

49. Soruşturma ve kovuşturma süreci boyunca yargı makamlarının H.C.'nin kaza sonrası hastaneye intikal sürecine, sürece ilişkin gecikme iddiasına ve olayda (hastaneye naklin geciktirilmesi bağlamında) kasıt bulunduğu dair ileri sürülen hususlara yönelik bir değerlendirmede bulunmadığı görülmüştür. Bu anlamda yargı makamları, iddiaların gerçeği yansıtmayı yansıtmadığının tespiti, zaman çizelgesinin belirlenmesi, sürecin tüm hatlarıyla aydınlatılması adına ilgili kurumlarla (acil servis ambulansının çağırılma zamanı, kazanın ardından sosyal güvenlik kaydının yapılıp yapılmadığı vb.) yazışma yapmamış, bilgi/belge talebinde bulunmamıştır.

50. Kazanın meydana geldiği anda olay yerinde bulunan işçilerin olayın hemen akabinde alınan ifadelerinde olay saatini 16.00 olarak belirtmeleri karşısında kolluk tarafından tutulan tutanak ve düzenlenen belgelerde olay saatinin hangi veriye/bilgiye/delile dayanılarak 16.30 olarak tespit edildiği soruşturma sürecinde izah edilememiş bir olgudur. Bu belirsizlik soruşturma makamlarının göstermesi gereken özen yönünden olumsuz bir izlenim oluşturmaktadır. Gerek başvurunun ileri sürdüğü hususlar gerekse işçilerin/tanıkların olay saatine, hastanenin mesafesine ilişkin ifadeleri, hastaneye giriş saatine dair tutanak ve tespit edilen olgular çerçevesinde belirlenen zaman çizelgesi dikkate alındığında suçun nevini değiştirme ihtimali bulunan -kasıtlı olarak hastaneye geç götürülme/sağlık birimlerine geç haber verilme yönündeki- iddianın araştırılmaması ile bu iddianın herhangi bir şekilde karşılanmaması, soruşturma makamının olayın seyrini aydınlatmaya yönelik işlemlerinden kuşku duyulmasını gerektirecek, yürütülen soruşturmanın derinliği ve ciddiyeti üzerinde şüphe uyandıracak önemli bir eksikliklerdir.

51. Tüm bu belirlemeler ışığında H.C.'nin ölümünü tüm yönleriyle aydınlatabilecek ve ölüme neden olan olguların/kasıt/ihmalin belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit eden yaşam hakkının sağladığı güvencelerin gerektirdiği derinlik ve ciddiyetteki bir soruşturmanın/kovuşturmanın yürütüldüğünü söylemek mümkün görünmemektedir. Sonuç olarak yürütülen ceza yargısı sürecine dair yukarıda aktarılan eksikliklerin ve belirsizliklerin yaşam hakkı kapsamında etkili soruşturma yükümlülüğünü ihlal eder nitelikte olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

52. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

53. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

54. Başvurucu, ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve tazminat talebinde bulunmuştur.

55. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

56. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevî zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

57. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde, usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususuna herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa

Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66, 67).

58. İncelenen başvuruda yaşam hakkı kapsamında etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Etkili soruşturma yükümlülüğüne dair ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise usul hukukunda yer alan benzer kurumlardan farklı ve bireysel başvuruya özgü bir düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yeniden yargılama sürecinde mahkemelerce yapılması gereken iş, öncelikle hak ihlaline yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılmasından ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Kayseri 8. Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

59. Yeniden yargılama yapılması için dosyanın ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesinin tespit edilen ihlal için yeterli giderim sağlaması nedeniyle başvurunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

60. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.864,60 TL yargılama giderinin başvurululara ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğü bakımından **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kayseri 8. Asliye Ceza Mahkemesine (İhlal E.2017/328, K.2017/1012 sayılı karara ilişkindir.) **GÖNDERİLMESİNE**,

D. Tazminat talebinin **REDDİNE**,

E. 364,60 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.864,60 TL yargılama giderinin başvurucuya **ÖDENMESİNE**,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA**,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına **GÖNDERİLMESİNE** 19/1/2022 tarihinde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.